

CONCENTRATED CONTEMPLATION

פרשת שמות תשפ"א

Shmot - Part 3

Moses was shepherding the sheep of Jethro, his father-in-law, the priest of Midian; he guided the sheep far into the wilderness, and he arrived at the Mountain of God, toward Horeb. ² An angel of HASHEM appeared to him in a blaze of fire from amid the bush. He saw and behold! the bush was burning in the fire but the bush was not consumed. Moses thought, "I will turn aside now and look at this great sight — why will the bush not be burned?"

⁴ HASHEM saw that he turned aside to see; and God called out to him from amid the bush and said, "Moses, Moses," and he replied, "Here I am!" ⁵ He said, "Do not come closer to here, remove your shoes from your feet, for the place upon which you stand is holy ground."

3 Midrash Rabbah

The connotation of אָסָרָה is "I will turn aside from here to approach there."^[151] The Midrash discusses the extent of Moses' approach:

R' Yochanan says: Moses took three steps toward the bush at that time, שָׁבַעֲרָה – as it is stated, "I will turn aside now and look."^[152]

ר' שמעון בן לקיש אמר: הַפְּךָ פָּנָיו וְהַבֵּיט, שָׁגָבָר "וַיַּרְאָה יְהֹוָה כִּי סָר לְרֹאֹת" – R' Shimon ben Lakish said: He merely turned his face and gazed, as it is stated in the following verse, HASHEM saw that he turned aside to see.^[153]

5

174 / RABBI NISON ALPERT ON THE SIDRAH

The question being asked here seems quite simple and obvious, something that would be unremarkable even if it were asked by a small child. It is even less remarkable when asked by a great wise man. Why does the Torah bother to tell us about it? What possible significance is there to our knowing that Moses asked why the bush was not being consumed by the fire?

Let the Torah skip this detail and immediately proceed to what seems most important — that God called out to him from the midst of the fire and spoke to him.

חומר התבוננות גורם רידעה עצומה

ולעומת זאת מצינו שבהת رسول האדם מלהשים לב להחboneן ולראות דבר ה' הרי הוא גורם שירד למדרגה פחotta ביתור, שהרי פרעה מלך מצרים היו לו בהמות וחיות טרף לשומר כל הכניות לפולטני שלו, וגם העמיד ס' אלף גברים שומרים סביב לו עד שלא הייתה שום אפרות ליכנס אליו בלי רשותו, והנה פלא! מרא'ה ואהרן הכהן בכל עת שרצו באו לפרקעה ולא היה ביד השומרים לעכובם, ותחת שהבהמות והחיות ייכבו אותו מליכנס, אדרבה כיבדו אותו והקינסו אותו אל פבעה, כאמור במדרשי חז"ל (עי' ליקוט שמעוני ס"ו פ' שמות).

ופרעה ראה כל זאת ולא התפעל כלל, ועל אף שבטעמ האדם להתפעל בדבר שהוא מעלה מהשכל, יותר מכך את כל האמצעים הללו עשה כדי לשמרו וاعפ"כ הנה יש כאן שני אנשים שנכנסים בכל עת על אף השמירה ההדוקה הזאת, לכאורה היה צריך לפחד ולהכנע להם כי אולי יהרגו, בכל אופן פרעה החזיק ברשותו ופיצה פיו בעזות מצח לאמור להם (שמות ה' ב') "מי ה' אשר אשמע בקולו".

* את היסבה לקרירותו והתעלמוותו מכל זה מבארת לנו התורה דהוא משומן "ולא שת לבר גם לזאת" (שמות ז' כ"ג) – שמנני שלא שת לבר

2

2-5. Moses' first prophetic vision. The Torah describes Moses' vision in three different ways: a fire, an angel, and, finally, as God. Because this was Moses' first prophecy, he had to be exposed to it gradually, like someone in a dark room, whose eyes cannot tolerate an immediate exposure to blinding sunlight. First, Moses was shown a fire that was strange because it did not consume the bush. This excited his curiosity to investigate, something he would not have

done had he realized that a Godly holiness was resting upon it. Then it was revealed to him that an angel was in the fire, and once he had become accustomed to this new phenomenon, he was given the vision of God Himself (R' Bachya). Thus, too, God introduced Himself (v. 6) as the God of Moses' father, Amram; only then did He say that He was the God of the Patriarchs.

שיהות

קוץן R' Nachtfoeg (ק"ט)

וירא ה' כי סר לדאות (ג' ר)

הדגיש הכתוב שסר משה וריבנו לדאות משמע שהיה דבר גדול. יש להעיר איזה גדולות היה בדבר אשר בשביילו זכה לנילוי שכינה, הא מראה זו דבר מעניין ומילא יסור לדאות מראה נפלא זה. הביאו הוא משה ריבנו לא סר לדאות מהמת סקרנות,

מרדי

מאמר בה

שיהות

6

הנה בשבייל פעללה זו של הצלת משה וריבנו מהמים זכתה לשכר רב מאד, זכתה להנשא לכלה בן יפונה שהיה מגורי הדור, ובונסף זכתה להאריך ימים כ"ב ולהכנס לארץ ישראל עם בעלה כלב, וכ"ז רך בעולם הזה, ובעולם הבא אין לנו לנו ידיעה בשיעור שכורה, שהרי כתיב עין לא ראתה אלוקים ותולחיד (עי' ברכות ל"ד ע"ב), והנה יש להבין מה היה טמן במעשה שעשתה שע"כ זכתה לשכר רב כל כך?

התבוננותה של ביתה בת פרעה ושבירה

ונראה לבאר עפ"י דברי הרמב"ן עה"פ (שמות ב' ו') "ויתאמר מילדי העברים זה" – נתנה אל להבה המעשה כאשר היה, כי אמרה לבבורה הצליל

אותו או שלא יראו במוות הילד שמויה שם, ואיש מצורו למה יעשה כן",ucci. ומובואר מדבריו שאף שהיה תוארו של משה מאיר ביותר שהרי נתמלא כל הבית אורה בילדתו (סוטה יב), וכן קול בכינויה היה נשמע כנען על אף שהיה תינוק (שם יב:), מ"מ כתוב הרמב"ן "בראות בת פעה את הילד נתנה אל להבה להחboneן על זה" ועי"ז הגעה למסקנה ש"מילד העברים זה".

ומלמדנו הרמב"ן שהכורה זו הייתה הוצאת התבוננותה דוקא, ואם לא היה נתנת אל להבה לא היה עומדת על כך שהוא מילד העברים אף שראתה כל הדברים הנפלאים שהואazel משה ותטעם זהה, שרק אם יתן האדם אל לבו להתעמק ולהחboneן בכל דבר לראות בו דבר ה' ההשגתתו, אז יוכל להכיר את האמת, ובלי שימת לב יראה ולא ידע מה הוא רואת, ומماחר שעשתה דבר גדול שלא כפי הרגשות – נתנית לב התבוננותה במא שורתה – לכן זכתה לשכר גדול.

ואנו! ... פעמים דומה כי כל הוויתנו היא "דרך-אנגייט" ... – "אם כבר, אז" ... זהה פתיחה תלקם הגדול של המשפטים שאנו מוצאים מפיו.

– "משום שכבר היינו באיזה מקום, لكن כבר נשאנו שם" ... – "משום שפוני נקלע לדרכנו, لكن כבר התעכנו עמו" ... – "אם כבר היינו כאן וכן, אז קפינו גם שם ושם" ...

– והסתקרנות שלנו... רחמנא ליצל... הלא כל ישותנו הופכת להיות כל שרת של יצר זה. ואילו משה, מדבר עמו, האם כדי הדבר, האם לא יהיה בכך "בזבוז" של הפנית ראש, או של כמה פסיונות ...

– לנגד עניינו, מתחולל פלא אשר לא היה דוגמו: "הסנה בורא באש והסנה איננו אכל" (שםות ג, ב). רזון ורזי רזון של בריהה, השגחה ואדם, מרצדים בלהבות. רמזים עטופי סוד, קורצים לפיענוח... היתכן, כי שלש פסיונות, או הפנית ראש בלבד, חוצצים בין התעלומה לפשר, בין החידה לפתרונה ...

ובקרבו פנימה, שודד מערכות, משה מול משה. משה – הנלפת בזורענות ארוכות של קמיהה וכיסופין, מול משה, שלא יניע אף ניד עפוף, לא צו שמים.

– "ייאמר משה אסורה נא ואראה" ...

– אל מי דבר –

– אל עצמו –

בעור באש...

12

הולך לו רעה מהימנא, משה רבינו, במדבר, אחר הצאן, שומר כל אחד אחד מעיזיו וכבשותו של יתרו, איינו מסיר עין מהן. הרועה הנאמנו, דואג לבעל הצאן, אך לא פחות מזה, לצאן עצם.

– ואחיו במצרים... מוכים, מושבעדים, משועדים בטיט. צאן זה, מי רועה... השערפים חותכים ומיסירם. ככלום יש לו לצאן זה קיום, הלא בעור הוא באש... היתכן כי לא יאכל...

☆ ☆ ☆

– ובו ברגע... – והנה... הסנה בורא באש ...

– ויאמר משה, אסורה נא ואראה את המראת הגדול הזה... – היתכן! –

כלום גם בתוך המציאותות, קיימת גם מציאות שמעבר לה... שמהותה לה... – אסורה נא ואראה כי קיים מצב של "מדוע לא עבר הסנה", מחוץ להבנתה (אנוש והשגתו).

☆ ☆ ☆

ישנם מהלכים טבעיים, ישנים ניסיים. אף בין המהלים הטבעיים, יש ויש. יש מחלת של יום יום, ויש תופעות נדירות. הצד השווה שבל כל אלו הוא, שכולים נמצאים בתחום המערכת המוחשבתית של האדם.

– רואה הוא האדם מהלך קבוע החוזר על עצמו, הרי לפני מהלך טבעי. – הפטיק המהלך לפתע במלחמו, או נתקל האדם בתופעה לא מקובלת, הרי לפני מהלך ניסי. שכן קיימת ב佗ודעה המוחשבתית, מערכת תפישה לטבעי וחריג, למצופה ולנסוי.

אך ככלות תJKLMן מערכת חישבה הנמצאת חוץ לעצמה? ... היתכן לחוש בטרמיניסטים שאינם בתחום החישבה האנושית?

נס יציאת מצרים – דרך של – או קריית ים סוף, גם אם הינס תופעות חד פעמיות, ניתנים מהה לשגגה. ככלומר, ניתן לתאר את עצם התופעה כפי שעשאה השם יגברך. ישנים כלים דמיוניים לראות מים ניכבים, כמו נד. שכן, אף אם נד המים עמד שם בתופעה המוצבעה רק על יד מכוונת חד פעמיות של בורא העולם, והmundie על התנאי שהתנה הקביה עם הים

להתבונן במה שראה, נסים גלים ונפלאות גדולות אין מספר, لكن אונזין הכבב ועיניו השע ונשאר בלב אותו ועדת ונעשה ממש כער של אראת את אור האמת, כי בלי שת התבונן האדם לא אשר לפניו לא יתפעל ולא יתעורר כל ויתעורו עני שכלו עד שיטף גם דברים המצדוקים.

ענין זה גם רואים אצל מכת ברד שבאה אחר כמה מכות גדולות ונוראות, ואחר שכבר הודיעו המכשפים במקת כנים שאצבעו אלקים היא, וכולם יראו ממש רביון החזק בנבואותיו שככל מה שהתבונא אכן יהיה ולא יוכל מדבריו ארזה, זההיר בפירוש שככל מה שיישאר בחוץ בין עבדים ובין בஹות ימותו, ואעפ"כ היו מהמצריים שהשאירו עבדיהם ובஹותיהם בחוץ. בשלמא פרעה היה לו נגעה שלא צחה להכנייע עצמו ולשלוח עבדיו לבית להארות שנכנעו למשה רבינו, אבל המצרים הפושטם מה לחם ללחם עם משה, ומה נגעה היה להם שלא להארת משה ולהפוך נסיהם, אף שידעו וראו שנבואותיו מתקיימות.

אלא ביאור הדבר דהנה כתיב (שםות ט, כ-כ"א) "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים, ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשודה", והנה יש להבין לכואריה היה צריך להיות כתוב "ויאשר לא ירא את דבר ה'" שהיה דבר זה וויפנו גם "הירא את דבר ה'", ואמאי כתיב ואשר לא שם לבו?

אכן יראת שמים הינה מציאות, מציאות של בורא עולם, מציאות שככל זה שיאמר משה רבינו יתקיים, והדרך היחידה להתעלם ממציאות זו הינה לא שם לבו, כי להכחיש לא שין, ושין רק להתעלם מזה, ככלומר לא התבונן בזה, וחסרונו בתבוננותו ושימת הלב, גורם שניהגו כעורים מցחים באפילה שנופלים באחת הכרות הפוזרות ברדך, וכן היה מצרים לאשר לא שת לבו אל דבר ה' שהפיצו כל אשר להם.

קוץ פיאו...

9

כפי אין זה דבר גדול כי הרבה אנשים יסתכלו בדבר תמה כזה מדוע לא יבער הסנה, ולא היה הכתוב מדגיש פעליה זו ולא היה זוכה לשם דבר בשבלו, אלא הכוונה שבא לראות הנגחת ה', הבין שמראה זו הראו לו מן השם כדי שילמדו ממנה איזה דבר, ובא להתבונן מהו הלימוד שהקבה רוצה ללמדו במראה זו. דבר זה הוא דבר גורל, ועליזו רמז הכתוב, כיון שהוא למד מיר ויקרא אליו אליהם, כי כן היא המורה הבה לטהר מסעין אותו.

צריכים לידע שלכל אדם מראים לו מן השם מראות כדי שילמד ממנה איזה דבר, ואע"ג שאין הקב"ה מגלה עצמו לכל אדם בנבואה מכ"ם משגיח עליו וממציא לו מראות שונות כדי שילמוד מהם דרכיו עבורה, וציריך האדם להתבונן במראות אשר מראים לו מן השם ולתבונן וללמוד מהם הגילוים אשר מגלים לו מן השם. (קובץ שיחות ח'ג שםות)

לט

מראדי
ר' יacob (ל)

שםות

– "ייאמר משה" – למי דבר?

– אל עצמו.

– משה רבינו, זוקק לשיכנו של משה רבינו.

– אם לא ישוכנע, לא יפנה את ראשו...

ברכת

רבי יוחנן אומר, כי פסיונות פסע באותה שעה (ובמי"א, שלש פסיונות) בו, ריש לקיש אמר הפק פניו והבטי" (שםו"ר ב, יא).

– דבר איפוא, משה אל משה... והחליטו יהודיו... כי כדאי וראוי הדבר – ללחנות ראש, או אפילו לפסוע כמה פסיונות, כדי לראות – לסתור – – להחנות ראש, והחליטו יהודיו... כי כדאי וראוי הדבר – מדוע לא עבר הסנה"...

אין ספק שכדי להזות מראה כוה ולראות בכך תשובה לשאלת הקיים של כל ישראל. מוכחה להיות שאלת הקיים או הטרידת אותו תמיד. זה היה כל עסוקן. כל מחשבותיו מלאו היבוד בגאה על כל ישראל, כיצד יתקיימו בוגנות. לבן, ו록 לבן, בראותו את מראה הסנה. עלמה תיפח ומחשבה זאת בלבו, ומצא מרגען לנפשו, כי כמו שהנסנה בוער באש ואינו יכול. אך יוכלו ישראל להתקיים. למותות קשי הגלות. עד בוא עת גאותם.

זה הוא איפוא דבר מופלא בירור.

למרות שהוא עצמו מעולם לא היה חת על השעבוד. ושים שנה כבר היה רוח מהחיה. רוח מקול ישראל, בכל זאת, מה שהטריד את מנוחתו כל אותן שנים היה הדאגה והחשש לגורלם של ישראל.

כה גודלה הייתה נשיאתו בעול של משה רבינו.

במעשה בראשית, אבל עצם המראות, הלא הוא מותחם הקיים בערבי מחשבתו ודמיונו של האדם.

* אבל סנה הבוער ואינו מותאכל, מראה זהה אינו נמצא גם בתחום דמיונו של האדם. אין שום כל חשבה המוכשר לתאר מראות אלה.

אם בכל זאת חפצים לתאר מצב בווער מותאכל, מראה זהה או מראה כוה, אין שום אפשרות לעשות זאת, אלא אם כן יירידתו אל עולם המציאותות... וועל כן הורידתו אל עולם המציאותות.

...ומשה רביינו עומד ותמה, "מדוע לא עבר הסנה"...

לאמר, לפניו עיניו מצב הנמצא מחוץ למחלפי דרך חשיבתו של העולם הזה... כי בעולם הזה קיים מחלך של בוער ומותאכל, אבל מחלך של בוער אינו מותאכל, הלא הוא מחלך שאינו קיים, שהוא מחוץ לכל המציאותות...

☆ ☆ ☆

מיهو ומהו איפוא הנמשל שאין לו משל בעולמו?!... מיهو ומהו איפוא הנמשל ש כדי להבינו, יש להוריד ולברוא משל מעולם אחר?... מיهو ומהו איפוא הנמשל שעצם קיומו ומחלך זהה איפוא הנמשל, שאין למציאות מה?...

☆ ☆ ☆

זה סוד קיומו של כל ישראל, זהה מציאותו והוינו — בוער הוא כל ישראל באש, אבל אינו אוכל.

זה המחלך השמיימי שנברא במיוחד לצורך כל ישראל אין להבינו בכלי מחשבה של מציאות קיימות. אבל זהה מציאותו המיחודה של ישראל — בוער באש ואינו אוכל, זה איפוא הנמשל, שכן אין להבין את סוד קיומו לא משל, שאף הוא נברא ובא מעולם אחר...

145

☆ ☆ ☆

לעינינו בער הסנה, בערה שלא היתה דוגמתה. לעינינו, עלה הסנה בלהבות כבשנים וקרטמוראים... בגטאות ובתאי גזים, במחנות ובכשנים, בערבות סיביר ובמרטאפים של נ.ק.ו.ד. אך לעינינו, גם "לא אוכל"...

146

רבה ראו את ה"בור באש", רק חלום ראה גם את ה"לא אוכל".

זה שראה רק את "הסנה בוער באש", אומלל. { זה שראה גם את "אינו אוכל" — מאושר.

רוח אליהו

147

איתא במדרש (ש"ב. ה-ו):

למה הראה לו הקב"ה למשה בענין הזה. לפי שהיה מוחשב בלבו ואומר שמא יהיו המצריים מقلין את ישראל, לפיכך הראהו הקב"ה אש בוערת ואינו אוכל. אמר לו בשם שהנסנה בוער באש ואינו אוכל בכך המצריים אינן יכולין לכלות את ישראל יירא' כי סר לדאות, אמר רבי יצחק מהו כי סר לדאות. אמר הקב"ה סר ווער הוא וה לדאות בצערן של ישראל במצרים. לפיכך ראי הוא להיות רועה עלייהו.

אתה אומרת, משה רביינו היה מוטרד כל העת מצערם של ישראל. הוא דאג על קומו של כל ישראל בגולות מצרים, כשבלו ובנפשו פניו תמה אם אכן יוכל להתקיים בגולות מור וקשה זהה כל כך הרבה שנים.

כאשר ראה את המורה הנוראה הזה, הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, סר לדאות, כתוב הספרונו: יורא ה' כי סר לדאות. להתבונן בדבר, ויקרא אליו אלקים. להודיעו, אמרם? ל' (שבת ה' א) בא לטהר מסייעון אותו, כענין ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מון הדר (ש"מ. יט. ז).

אנחנו רגילים שכשראים דבר מעניין ניגשים להסתכל, ונדמה לנו שכ היה גם אצל משה. הוא ראה דבר מעניין, הסנה בוער באש ואינו אוכל, ולכן ניגש לדאות. אך הספרונו מסביר שהוא לא ניגש סתם בשבי לדאות. אלא כדי להתבונן בדבר. בדומה לעלייתו אל הרו לשמע את דבר ה'. מה שרבינו ראה בכך תשובה לשאלת שמרידת אחור. הוא הבין שהקב"ה מראה לו כן. שלמרות כל הצורות וקשי הגלות, יחזקון בני ישראל מועד ומשיכו להתקיים.

148

To raise up the nation

Indeed, the Ribono Shel Olam saw in Moshe Rabbeinu the potential to imbue Klal Yisroel with the same tenacious commitment to truth, and a similar resistance to blindly accepting anything that runs contrary to the basic principles of truth, and this would prepare the Jewish people to produce still more men of intense intellectual honesty.

במעלת התבוננות

ונדר ליל ד' לפרי וארא תשע"ב

ויאמת משה אסורה נא וארא את המראה הגדול הזה מודיע לעי' בער הסנה (שמות ג, ג) ובספרנו פ"ג ז"ל אסורה נא וארא, התבונן וארה מודיע לא יבער הסנה. וללחם כ" נאמר וירא ה' כי סר לדאות ויקרא אליו אלקים מתחן הסנה (שמות ג, ד) וככאן ביאר הספרנו ז"ל וירא ה' כי סר לדאות, להתבונן בדבר, ויקרא אליו אלקים, להודיעו, אמרם ז"ל בא ליתהר מסייען אותו עניין משה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן הדר, ע"ב. וככאי מה עשה משה רבינו, הוא התבונן! וכי איזה טהרה יש פה, מה שرك הסתכל, שהשווה זאת הספרנו לבא ליתהר

ודמו יש כאן לדברי רמח"ל בمسئלה ישרים פ"ב ו"ל, הנה זאת באמת אחת מתחכבות היצר הרע וערמותו להכביר עבדתו בתמידות על לבות בני האדם עד שלא ישר להם רוחות להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הם הולכים, כי יודע הוא שאלווי היו שמיים לבם כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד הוו מתחילה ליהנחם ממעשיהם, והיתה החרטה הולכת ומתחברת בהם עד שהוא עוזבים החטא לוגמי. והרי זו מעין עצה פרעה הרשע שאמר תכבד העבדה על האנשים וגו', שהיה מתכוון שלא להניח להם רוחות כל לבתי יהנו לב או ישימו עצה נגדו, אלא היה משתדל להפריע להם מכל התבוננות בכה התמדת העבורה הבלתי מפסקת, כן היא עצה היצר הרע ממש על בני האדם, עכ"ל.

פרעה רצה לגורם לבני ישראל שלא יתבוננו, ولكن הכביד עליהם את העבודה. וזה מפני שמי התבונן - משתנה. והוא מכאן שה התבוננות זו מידעה עצומה. להפטיק לרוגע את גלגול החיים ולהשוב, זו מעלה רוחנית גבורה מאוד. ונחשב למשה רבינו כמעשה טהרה. וכן לאדם שאינו מתבונן על סנה אלא מתבונן על עצמו, על דרכיו, כמה טהרה הוא משפייע על עצמו. משה רבינו ראה מה זה לא שגרתי ולא יכול להמשיך הלאה בחיו ברגיל, אלא היה חייב להתבונן

וללמוד וזכותה והייתה לו רוח של טהרה ולבסוף היה השליח לגואל את ישראל. אם רך ונשכילד התבונן על עצמו, על חיניו, דרכיו והתנהגותו, כמה שפער של טהרה וטובה נזוכה להשפיע על עצמויו.

21 המערה בין פרעה למשה במלחת יצח"ר ויצח"ט

והנה כל גאות מצרים למשה התחילה מהתבוננות הזאת. ויש לדעת מהSCI הרכוב כ" באגורה המוסר שפרעה הוא הסמל של היצח"ר ומשה רבינו הוא השכל האלקי. וא"כ יוצא שהויכוח בין פרעה למשה, הוא עצם המלחמה שבין היצח"ר ליצח"ט. ומה פרעה רצה? שלא יתבוננו! שלא יעצרו ויחשובו על עצם, כמו ש (שמות ה, ט) תכבד העבורה על האנשים ועשו בה ואל ישעו בדברי שקר. אבל אדם שזכה להתגבר על יצרו וכן מתבונן, הרוי שהוא זוכה לרוח טהרה.

וכך ביאר רבינו צדוק הכהן מלובלין (בכ" פרי צדוק בפר' יתרו) שמשה רבינו הקשיב בקהל חותנו וכל מה שיתרנו אמר לו היה בעצם דברי אלין, שאמר זאת אליו דרך יתרו, וכשلونו שם רק משה רבינו הבהיר שהדברים באו מה' יתבוך למדדו. ומכאן עליינו למדוד שכל מה שהוא שומעים מכל אדם זה בעצם הרשות שמדרבל אלינו דרכו. וידוע מה שכתוב בספרה ק' בשם הרה"ק מאיזוביצ'ין זי"ע, שעיל האדרם תמיד לישמו ולהתבונן מה שקרה מסביבו, כי אם מן השמים גלגולו שישמע או יראה איזה דבר, יש להו סיבה ומשמעות שלחחים אליו דרכך זה.

זה עניין התבוננות. שישאל אדם את עצמו, למה שמעתי את הדבר הזה, ולמה ראייתי את הדבר הזה. מודיע סיבוכו זאת מן השמים. עירנות אין פירושה סקרנות. עירנות זו מידת טהורה מroid, וסקרנות זו מידת רעה. וידוע משם הרה"ק מרוזין זי"ע שאמ"ר כי הספרנות וההפתח כל העברות כי זה מה שמכביה את היצח"ר. אך עירנות מביא את האדם לידי התבוננות, הנה כולם

כט התורה כת פרשת שמוטות טיב ר' גאלען גפן ר' ג' ג' ג'

באן רואים אנו את דרכן הצדיקים, שבכל דבר שם רואים בעולם, שמים את לבם לראות ולהכיר ממנה את השם הגדל והנורא, וכדייאת בספרים הקדושים, שלכל אדם מראים מן השמים בכל יום רמזים רבים אין עליו להתנגן, וצריך האדם להתבונן איך לעבור את בוראו מהןך כל הגילויים הללו.

זהו שמרומו כאן בפסוק: "ויאמר משה אסורה נא וארא את המראה הגדל הזה", משומ שוזהי דרכן הצדיקים לשים לבם על כל הנוראה לעיניהם, ואפילו בדברים הנראים כדרך הטבע, דרכם להתבונן בהם, כי יודעים הם שהכל בהשגחה פרטנית.

וידוע הרומו המובה בספרים הקדושים, ש'הטבע' בגיימטריא אליה"ם (סדר רימונים שער י"ב שער הנתקות פרק א'), לרמז לנו שאפילו הדברים הנראים כבאים בדרך הטבע, צרכיים לדעתם שגם הם רק מהברוא ואין שום מקרה בעולם כלל. ומשום שהיו הצדיקים חיים כך בכל דבר בחיהם, לכן השיגו מה שהשיגו והגיעו למה שהגיעו.

אם האדם שם לבו לכל המאורעות העוברים עליו, והוא רוצה להבין את הרמזים שמרמזים לו בזה - תהיה לו בכך סיעתא דשמיא ויכל להשיג גם בעולם הזה מה שרצו ממנה מן השמים.

הנץ נזיר ג' - ג' ק' 30

הקדמה לאלו

23

"ב' ישרים דרכי ה', וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם" (חושע יד: י). דרכי ה', הן דרכיו בהנחותו כפי שניתנו לנו להשיגן. כל מה שמצוין להשגתנו מכל הסובב אותנו, בין השגות השכל ובין השגות החושים - שלוחוי ה' המה, ולשם לימוד נתנו לנו. כל דרכיו י' בהנחותו - סיעתא דשמיא הן בשביבינו כדי ללמד לנו את דרכי האמת. ישרים הם דרכי ה': כשאל אדם לדרכו, ומשבבים לו שהיא ישרה, הפרוש הוא דרכ שילך בה ולא יוכל לטבעה. כי אין לנחות ימין ושמאל. לכט ב': ברוחניות התרבות הנכונה היא העלייה. הצדיקים מסתיעים בדרכיו י' לשם עלייה.

24 פושעים - הם הטענים בבחוריהם

יכשלו ב': נכשלים בדרכי ה' ללמד מהם את השק במקומות האמת.

אשר קרשנו במצוותיו וצונו לשמעו קול שופר. עני אומרו לשון לשם ולא לחקוע כל' הכתוב תקעו בחודש שופר, וזה כמי' שבזה הרכב"ם הרא"ש והטור דלאו בתקיעה תלייא מילתא אלא בשמעיה. וכדמוכה מה דחוקע לתוך הכרז או לתוך הדות לא יצא. דרכ' שתקע הוא עצמו כין שלא שמע לא יצא. אכן מל' הכתוב תקעו בחודש שופר למדים אלו שיש בשופר גם עני תקעה נוסף על השמעיה. **וא' והכבר אור על דרך העברודה.** דענין לשמעו קול שופר הוא כמי' שמן בב"א ז"ע ב' (ויקרא א) וויקרא אל משה וודבר ה' אליו, דכתיב ויקרא בלשון נסח' ולא פירש מי הקווא, הינו דבל קרייה שביעולם שמשרע"ה שמע מיד ידע שהוא ודבר ה' אליו. שהוא דבר ה' הקווא לו להתקבר אליו. כל המאורעות העוברים על איש הודי, כולם הם קרייה מעת השירית שתתקבר אליו ית'. הן מאורעות של שמחה שהם קרייה להתקבר אל השירית מתוך שמחה, והן המאורעות של יסורים ועגמ'ין, ואפי' אצבעו אין אדם נוקף עד שמכירין עליו מלעללה (חולון ז). ועי' נאמר ושבת עד ה' אלקין ושמעת בקהל' (דברים ל). **בגער הראשון של חסוכה הוא ושמעת בקהל'.** **שיהודי איזון לקהל' ה' המדבר אליו. וכוה י"פ ה' שם יא** ראה אני נזון לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעון וגוי, מ庫ר הברכה הוא **שישומעים את קול ה' היוצא מהר חורב יום יום,** הקרווא אליו ומעורר לבבות בני', **ואם לא שומעים את קול ה' זו גופה הקלהה.** **וענין זה הוא מיסורי עבדות ה',** ונכל בכתוב (שם יג) אחרי ה' א' תלכו ואתנו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקהלו תשמעו ואתנו תעבודו ובו תדבוקן. שיש מקרים, מה כוונת

קו שיחות מאמר כה מדרדי

לפעול עם ההתבוננות

ורנה אע"פ שטבע האדם להתנהג ולהמשיך בדרךו לאשר רגין מוליכות אותו בעלי לעמוד ולהפסיך וליתן רווח בין פרשה להתבונן בכמה שקרבו, והרגל הוא שאפילו אם רואה דבר פלא או שמע דבר חדש ביוור והוא מתרגש מאד מזה לשעה, הרי בעבר זמן קט גוברת השכחה ונשאר מעורTEL מכל מה שרואים, ולהתגבר על טבע תרדמת האדם, ועי' נוכל לראות ולהכיר את דרכי ה' והנגתו והשגחתו על בריאותו, ואסור לו לאדם להיות בתדרמת השכל עד שכל הרפתקי דעדו עליה עוברים עליו בלי שמן התעוורות.

וידועים דברי הרכב"ן (עי' בקדושת לוי שהביאו, ומ庫רו באמונה ובתחן להרכב"ן עמי תי"ט בהוצאת שאועעל עי"ש) על הפסוק (שיה"ש ב' ז) "אם תעירנו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", שכשmagיע להאדם התעוורות צריך לשים התעוורות בתוך חוץ, עד שתחפץ, ולהוציא לפועל דבר טוב מהתעוורתו, שאחרות כל התעוורות תלך חוץ לאיבור.

וכן הרגיש מוה"ר מרדכי קטן ז"ל בפסוק (בשלה יד, יג) "התיצבו וראו את ישועה ה/", שאע"פ שבנ"י ראו נפאלות גדלות מעלה מהשכל

חובת ההתבוננות על כל אחד ואחד

27

באחד מכתביו הרב ש"ך (שליט"א) זצ"ל (תשמ"ז) ראיינו שהעד שזה יותר שבעים שנה שנמצא בין כותלי הישיבות ולא ראה מימי שבחור שאינו מOPSIS על תפילה בצדgor יצליה בלילה. אין יתכן לשמע דבר כזה אדם גדול ולא להתרשם, אלא שם לא נותנים לב לא שומעים! הלא שומעים הרבה דיבורים תמידין כסדרן לעודר האדם לתפלה כראוי וליראת שמים וכוי' ולא רואים שום השנתנות אצל הבוחר, וכי סומא הוא שאינו רואה הצרתו הרבות והרעות רוח"ל האופפים את כל ישראל? האם חושב הוא שכל הדברים ממן והלא? אלא שבלי' שימת לב שומעים ואינם מתרגשים, ורואים ואינם מתחפיעים.

ואל ייחשב האדם שרק אנשי מעשה ובבעלי מדרגה מסווגים בענין זה של התבוננות והתעוורות בדרכי ה', או שרק החשובים והספונים בעם מהווים להתעמק בכל המתרחש לראות בעני השלל ובכחורה בהירה מה ה' שואל מהם זהה, אלא כל אחד ואחד חייב בזוה, כמו שאנו אומרים בchap להשכן חוכת כל היצורים, משמע כל נברא, חייב להודות ולהלל לשבח ולפאר וכוי' על כל דברי שירות והשבחות דוד, דהינו שכל נברא מהויב להודות ולשבח יותר משרות ותשבחות של דוד המלך ע"ה.

28. סוף המורה - ואפק' (ז)

וא"כ, כשמערעה ראה שהננה בעור באש ואעפ"כ איננו אלל, הוא הבי' שהמראה הגדויה זהה הוא איזה התגלות הש"ית, ולפיך החענין לדרעת מה זה. והקב"ה לא נטגה עליו עד שהראת השתדלות מצדנו לדעת ולבחן מה בדוק קורה שם. וכן ביעקב הובא בראשי' (בראשית כח, יז) כשעבר יעקב על בית המקדש למה לא עכבהו אלא איזה לא היב דעתו ומם השם יעכבהו?

וכך זה אצל כל אדם. יש תקופות בחים שעומד לפני העתיד שלו עם כל ההצלחות ברוחניות ובכגשיות. הקב"ה מצדיו מוכן ורוצה לתה' לו את כל עולמו בעזה' ובעה' ב'. אבל טובעים מן האדם להראות החענינות בדרכו, להשתדל להתקבר, ואז, לפי מה שהתקבר, כהה יקבל ויצלה.

* אבל מצד שני, רואים שלא דורשים מן האדם השתדלות גדולה מדי' כי הרי לחדר מאן דאמר לא הילך מרעה' רך חמץ פסיעות, ולאידך מ"ד רק הפק פניו והבית, וזה ה' מספיק שהקב"ה יתגלה אליו וימנה אותו למנהיג ישראל. וכן אצל כל אחד ואחד יתכן שנדרש ממן רק ככמה פסיעות, ואולי רך הפקת פניו לקבל את כל הצלחות עזה' ובעה' ב'. **עד רבי י"ד לא ר' ר' י"ל**

שהקב"ה ייעזר לו הלא להוציא רצונתו
מן הכח אל הפעול ומציא לו התעוררות
והתרומות אמיתית, ויביאו למדרגות
גבירות וגולות.

והאמת היא, שלא ניתן כלל לבוא לעלה
ולגדולה זולת לאחר ניסין
שנתנסים בו, ואין הקב"ה נותן לאדם כלום
רק לאחר שבדקו אם הוא יכול לעמוד בו,
שהרי כך אמרו במדרש (שמ"ד ב ג) אין
הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבודקו
בדבר קטן ואחר כך מעלה לנגדולה, הרי
לך שני גודלי עולם שבדון הקב"ה בדבר
קטן ונמצאו נאמנים והעלן לנגדולה, בדק
לדור בזאנן וכ"ו אמר ליה הקב"ה נמצא
אתה נאמן בזאנן, בא רעה צאנן וכ"ו. וכן
במשה הוא אומר (ג) יונגן את הצאן
לדור בזאנן וכ"ו אמר ליה הקב"ה נמצא
אחר המדבר להוציאן מן הגול, ולקחו
הקב"ה לרועת ישראל, שנאמר (תהלים ע
א) 'נחת צאן עמק ביד משה ואהרן'.

ובמבחן מלאיחו (ח"ג עמ' קח) מבאר על
פי דברי המדרש, שהבירור
שהקב"ה מביר בו את המדרגה האמיתית
של האדם לידע היכן הוא אוחז, והוא רודק
בדברים קטנים שהאדם אינו שם לב עליהם
ומושם כן, הרי פשוט שהתחלה צריכה
להיות בדבר מوط ופשוט, וממנו יבוא
ללא כלל המעלות הגודלות.

32

ובספרים הקודושים מצאו רעיון זה במדרש
פליאה (ב"ר ב ה) שאמרו ז"ל:
'יהארץ הייתה תהו ובהו' (בראשית א ב) אלו
משיחן של רשותם, זיאמר אלוקים ייה
אור' (שם ג) אלו מושיחן של צדיקים. אבל
אני יודע באיזה מהם חפץ אם במעשה
אלו ואם במעשה אלו, כיין דכתיב (שם ד)

וירא אלוקים את האור כי טוב' הרי
במעשהן של צדיקים חפץ ואני חפץ
במעשהן של רשותם, עכלה' מ. ודבריהם
מופלאים וצרכיהם ביואר, וכי יעלה על
הදעת שהקב"ה חפץ במעשה הרשעים יותר
ממעשה הצדיקים עד שיוציאו להביא ראייה
מספק.

והביאור הוא, שבודאי אין כוונת השאלה
על מעשי רשות של רשותם
גמורים, שעלייהם אין שום ספק שהקב"ה
אינו חפץ בהם, וכמו כן המעשים הטובים
של הצדיקים אין עליהם שום ספק שהקב"ה
חפץ בהם, ואלא על מה שאלו, על המעשים
הקטנים שבעניינו האדם אינם נחשבים כמעט
וaino shem lab shish lohem amioha meshumot,
ועל זה אמרו שדייא בדברים קטנים אלון
היאנו בעלות הפשות שהאדם מתאמץ
לעשות אותן ולשמור עליהם, בזה רואה
הקב"ה את הטוב הצפוני בו, ואותם הוא
מעירך כאלו יש בהם הרבה, כי כאשר
האדם נזהר אף בעניינים שבני אדם דשים
בקביהם, אזי הוא קגלה שכל רצונו
ועשיותו הם לשם שמיים והוא אוחז בהם
באמת ובתמים, ולכן יכול לו לזכות בזכותם
לחייו רצוייו דיבורייו וידיהם.

ל' ק' ק' - ק' ג' ג'

29

ר' יוחנן אמר: ג' פסעות פצע משה. ריש לקיש אמר: לא פגע
אלא צווחה עינם. אמר לו הקב"ה: 'גנערת לזראות, חי'ר טאגה
עלן. מז' זיקרא אלין אלקון מתון הסנה ויאמר משה משה
יאמר חנני' (מדרש תנחותמא).

דברי המדרש צריכים ביאור: האומנים יתכן, שכך כה גדול כהתגלות ה' וכמיינו של
משה לוגלים של ישראל ינתן על מעשה כה פuous של פסיעת ג' פסעות או על עיקום
הצוארי.

הגד' א דסלר צ'יל מביא בספרו 'מכtab מלאיחו' (ח"ד עמי 276) בשם הרש"ז מקלם
וצ'יל שאכן הנכונות שגילתה משה בסורו לראות 'מדוד לא יבר הסנה', גרמה לכל גודלו;
למי שמעשו זה נחשב לשיעית העיד הראשון המוטל על האדם, על צעד זה האחיזה: 'פנתן
לי פתח כפתחו של מחת, ואני אפתח לכם מתחים שיהיו עגולות וקרוניות נכונות בו'
(מדרש שה' פ"ה). מצתה הקב"ה שאדם יעשה את הצד הראשון, ומונעה צעד זה

ונפתחים אוצרות השמים מסיעים לו ומשלים את כל חפצו עכ' י"ז.
יסוד זה חזר ונשנה במקומות נוספים בפרשנותו. משה משליך מטהו ארצה – 'ויהי
لتנני'. בציוני ה' הוא אוחז בזנבו, והנש חזר להיות מטה כקדם. האם לא יכול הנס
להתרחש בלי שימושו להגדלו השמדתו של משה גרמה לנחיש להפוך למטה. ללא השמדתו
אף כאן באים למדונו השמדתו של משה גרמה לנחיש להפוך למטה. בלא השמדתו
כל אין לצפות לנסים. עם השמדתו, אפילו אם היא מועטת כמו איזה בונבו, יתרחש
הנס.

המקורה השלייש קודם לשנינו הנזכרים. בתייה בת פרעה הולכת על שפט היאור. את
התיבה בה שוכב משה היא רואה במרחך של 'אמות הרבה'. לה ידרק באורך אמה. ככל
צ'עס שתושיט את ידה הקצירה? לכארה לא. אבל מה היא עשו? 'וותשלח את אמתה
ותקוחה'. 'אמתה' – ידה, וניתרבבה אמות הרבה' (רש"י).
ההשמדת עמדת גם לה, לבת פרעה. ידה הקצירה נארכה בינווד כל הגוןطبعי.
כיוון שעסוקה בהצלת נסות, יש לעשות את מה שניתן לעשות. ומכיון שעשתה את שלת,
זכתה לדבר שלא ניתן היה לצפותו מראש, וניתרבבה ידה.

הצד השווה בשלושת המקרים, כאמור – 'פתחוoli פתח כפתחו של מחת'. לעתים
נפתח הפטהם הוצר עי' האדם בהיסח הדעת, כמו אצל משה רבינו אשר סר לראות; לעתים
הוא בא למילוי צו ה' כמו שהייתה באחיזת זב הבנח; ולפעמים בא דבר מזוקן כמו היה עוזה
לעשה את המעשה, אז נפתח הפטה, גם אם הדבר בגדר בלתי אפשרי בדרך הטבע. והסיד
באה אפיו עי' נס גלו כי שראיינו אצל בת פרעה.

30 ל' משחת כי ירא מהביט אל האלקיים שמן

ובספר 'מכtab מלאיחו' (ח"ד עמי רע) משוחה
לבריעין זה, שאנו רואים עוד איד' שפעולה קטנה ביותר מביאה את האדם
למדרגות נשגבות, بما שאיתא בזוהר ה' (שמות ויה): 'שבזמן שבית המקדש היה קיימ' היה האדם מסתכל בצד המקדש וראה את השם החדש חרות עליו, היה מתעורר ברוח
תשובה ושיברין לב והיה מתחיל להתבונן במעשו ומחבבש מעשיו הרעים, והיה
מכניע עצמו קמי קמי קוב'ה. וכמו כן מי שהיה מריה את ריח הקטורת, היה משבר את לבו לעבד את בוראו בלבב שלם, והיה מעביר ממנו את זוזמת היצר הרע ולא היה לו אלא לב אחד לאכיו שבשמי.

והנה ה גם שבעונונתינו הרבים הרבה ביה
המקדש ועדין לא זכינו למתנה זו
להבטח בצד המקדש ולהריה את ריח
הקטורת ולזכות להרהור תשובה אמיתית, עם
כל זאת, הרי התורה הקדושה היה וקיים
ולא נעלמה מאתנו, ואם כן הלוא ש לנען
הזדמנויות רבות להתעורר ולהעמיד עצמן
על הדרכ' השרה, כאשר כל אחד יראה
לעתות לכל הפחות מאין קטן להראות
שהוא רוצה להציג התעלות ורוץ
להתרומם, ויחילט החלטה אמיצה שותה
הדרך שבה רוצה לנצלת, ואז אין שום ספק

A Step Up to Perfection R' Aharon Kotler (*Mishnas R' Aharon II*, pp. 107-109; IV, pp. 83-88) understands our Midrash to mean that the reason God called out to Moses was that he made the effort of taking several steps, or of turning his head, to see the burning bush. This is inferred from our verse, which states that when HASHEM saw that he turned aside to see, God called out to him from amid the bush. Based on this understanding, he expounds a remarkable insight that emerges from the Midrash, which indicates that God chose Moses to be Israel's shepherd because "he turned to gaze" at the phenomenon of the burning bush.

As the Midrash will state below, Moses had already proven himself worthy of becoming the one to shepherd Israel by showing himself to be downcast upon seeing the Israelites' affliction in Egypt. [See above, 1 §27, with Insight (after note 406), "The Making of a Jewish Leader."] Indeed, the very reason God revealed Himself at this time was to inform Moses that he had been designated to be His emissary. Nevertheless, before God would actually communicate with him, Moses needed to perform one final, albeit small, act to ready himself; he had to "turn aside to see." He had to realize that the fire before him must be a wondrous act performed by God, which he wished to investigate so that he could better understand God's ways.

The Midrash implies that had he failed to make this final effort by taking these few steps or turning his head, however, God would not

have revealed Himself to Moses, even though this would have resulted in the postponement of the redemption of the Jewish people. Years of dedicated achievement on Moses' part would have come up short because he would have failed in this final, small effort.

A person's efforts to achieve whatever perfection he is capable of must be unremitting. He can never know that what he has hitherto done has been enough. He can never know whether the next step he ascends might be his key to achievement.

Elsewhere, the Midrash presents us with the parable of a very deep well, whose clear, refreshing water remained at the bottom, inaccessible to the people above — until one man came along and assembled many ropes, which he proceeded to tie together until he had a line long enough to reach the water in the well (*Bereishis Rabbah* 93 §4).

Had the final rope been missing even a single length, the water at the bottom of the well still would have remained completely beyond his reach. And so it is with attaining the summit of spiritual perfection. If one scales the mountain and fails to make the final ascent to the summit, he will have failed to achieve his objective. One must never rest on his laurels and be content with his previous accomplishments. Every stride forward, no matter how small, is essential to one's spiritual progress. And it is only with the final step that one's mission is truly accomplished.

ביקורת הנויל, הוא כבר היה, לדברי הרמב"ן (פסוק יג) "אב בחכמה וגadol במעלת הנבואה". יתרה מזאת, בעת ההייא של התגלות ה' אליו במעשה הסנה, היה משה רבינו במדרגה יותר גבוהה מאברהם אבינו בשעת העקידה; כי משה רבינו לא נזק ללחכנה להתגלות הנבואה היהיא, בעוד שאברהם אבינו היה צריך להוכיח את עצמו כדי להתעלות לדרגת נבואה (כמובן בדברי הרמב"ן בראשית יח, א' ב' שם המדרש).

כבר בהיות משה נער בן י"ב שנים נאמר עליו י"ו: "וַיַּפְנֵן כְּה וְוַיַּרְא כִּי אֵין אֲשֶׁר תְּמִצְרֵי וְיִתְמַנְּהוּ בְּחֹלֵל" (עליל ב', יב), ואמרו חז"ל (הובא שם בראש"י) "שָׁרָא בְּנָבּוֹא שָׁאֵן אִישׁ עֲתִיד לְצָאת מִמְנוּ וְלִתְגִּיר, וְלֹכֶן רָגוֹ בְּשָׁם הַמִּפְרָשׁ. וְמַעְתָּה, לְמֹרוֹת דְּרָגוֹת הַגְּדוֹלָה שַׁהְגִּיעַ אֵלָה אֲחָרָיו עַמְל שֶׁל קָרוֹב לְשָׁבָיעַ שָׁנָה, אַילְוָא הַתוֹסְפָת הַקְּטָנָה הַזֹּאת שֶׁל 'אֲסּוֹרָה נָא' וְ'אֲרָה', שַׁהְעָמַק לְסֹר וְלִתְהַבּוֹן בְּמִרְאָה

הסנה, לא היה זוכה להשגה המופלאה של התגלות השכינה במעשה הסנה!

למදנו כאן את סוד גודלו של משה רבינו, השתוות עלילות ולהתעלות לא הרישת שובע ורוויה, גם אחרי שמנעים לדרכה גבורה. ובגלו שהושוף וביקש להויסף ולקנות עוד השגה ועוד ידיעה, אף על פי שההוספה וההתאמצות זו היהיתה זעירה, זכה לגילוי השכינה.

מכאן נלמד מה היא דורך העלה במסילה העולה בית אל. קנין התורה אינו נתן אלא למי שיש בו כיסופים וكمיהה להתעלות, ואינו מסתפק ומשתהה במדרגות. כל שיפתו ו邇גתו היא להעפיל מעלה אל הנשגב ואל הנאצל, מבלי להעצר אפילו לרגע קט. גם בהגיעו אל פיסגת השילימות, עדיין יש בו צמאן והשתוקות "עלוקם צאראו" או "לפסוע י' פסיעות", להתעמק ולהשיג במשהו יותר מהשגת.

ונראה לפיה זה שזהו תוכן "קרני החוד" שהיו על פניו משה רבינו. ואמרו חז"ל (שמות ר' ר' בז, ז): "כשכתוב משה את התורה, נשתיר בקולמוס קימעה [די], והעבירות על ראשו וממנו נעשה לו קרני החוד". הינו שוגם לאחר שלמד משה רבינו את התורה כולה מפי הגבורה והשלים את כתיבת כל התורה, עדין השtopic לעוד ועוד. נפשו הצמאה לא מצאה רוויה, עד שביקש אפילו את שיריו טיפות הדיו שנטרו בקולמוס. בשכר השתוקותיו אפילו לשיריו הדיו, קרו עוד פניו עד שנעשה לו קרני החוד.

ב' (ז)

ב' (ז)

חכמת

שפטות

המצפון

קיט

והלבוב

פרשת שמות

הלקח

36

ז

מאמר ג'

בתיב "וְמִתְלָמֵד מֵהַלְמָדָה", וממנו קו"ז
צמ"ק קומת הונת נרכ"ז, שנטרונבב
למלה למלומת קרנא, ואימ"ל צמ"ק גזיקים ו"ע",
לי נמלמת קשה ממה קימה קשותה למלימד סל
במי"ל נפלות ממה ידה ליקח הסנה אל נפל נטוף,
הס קתינה כי לך רוחוק ממנה, הכל
נדמי ליה פגיע עס ידה למקום כלך תקופה
רק מוה למלו גזיקים לימוד גודל בעדרות
ה, כי ען ההלס מונל ננטמל עד כמה
ציכול, ולעקטות ממה צלו עד מוקס צילו מגעת
ולין עליו לאנטיש הס יכול נגמור פלנעד
למענה, ולין ותפלם ממה למלטה, כי מלה

קימה לרונא נטכלת הפלמים עד צנימטה
עד כמה שקגיע דה, וס' עור לה צגלה לרונא
ותפוקמה, שנעט נט ונטטרונב למלמה חלום
בלבנה.

אותו פלנעד לנו וולס גס צמלהה פקנה,
כי נחיכ צס, "הסורה נט וטלה",
וכמי' להן ורלה ר' כי מקר להלמה, סיינו כ
געיקר סו שטולס מוד עטמו יקי סכ
ללהות, יטקה פטולות צל רונן וטטומוקום
לזען כל בקדושה, וטס יטשה מט צל, נט
ע"י פקר נילוח וטטה נטמגלה מלמענה

ויש למדוד מזה לימוד גודל ונורא, כי
אף אחרי גיגיות גודלות נסיבות, כמה
התרשלות קלה עלולה להסיר טובה רוחנית
גדולה כמו נבואה, נבואה ראשונה שהיתה
הبشرורה לגאות מצרים, ומה אמרו חז"ל
הרי מודוק בקרוא, דכתיב ויאמר משה אסורה
נא ואראה תחת המראה הגדול הזה, וכתייב וירא
ה' כי סר לראות, וצ"ע לכוארה שנונה הכתוב
וירוא ה' אשר לכוארה מיותר הוא, אך
(אשר עטן כנ"ל, שאלולי שנצטער לידע לא
היה נגלה עלי, ואף שהמכוון בכל המראה
היתה הנבואה למשה, נמצא שההתרשלות
אפילו קלה כמה יכולה למונע מהאדם.

ואמרו חז"ל (ברכות ס"ג), אדרט קורא
קראיית שמע כל ימי ופעם אחת לא קרא,
דומה כאילו לא קרא קראיית שמע מימי,
ובבבואר בזה הוא דודאי א"א לומר דחסר לו
קיים כל ימי בשביל הפעם שהחסר, אך עני
קבלת מלכות שמים וכן בכל המזות ה'ם
בדרגא אחרת אם קיימים כל ימי, ואם החסר
פעם אחת הרי זו דרגא אחרת של הקיום,
והגדיר במ"ש דומה כמי שלא קרא כלל,
הוא על כל הקיום של כל ימי, שירוד
במדרגתו ע"י שהחסר פעם אחת.

I believe that the Torah's inclusion of this question teaches us an important fundamental of our faith.

Allow me to explain.

We are all familiar with Rav Elchanan Wasserman's famous approach as to why it is that many otherwise brilliant thinkers fail to recognize what seems most obvious to anyone who takes a clear look around him and sees the wonders of our universe, namely that it is all the work of a Living God. Rav Elchanan tells us that it is because they are blinded, incapable of seeing certain things in a clear light.

Their blindness stems not from a bodily defect, but from a spiritual one — their ongoing attachment to desires for physical indulgence. Their rejection of God, therefore, is based not on rational thought and careful, objective analysis, but instead is a result of their being slaves to their passions. These passions blind the thought process, compelling it to avoid coming to any conclusions that would threaten their chosen lifestyle.

The Torah therefore warns us not to be led astray by our heart's passions. Rather, we must become masters of our physical drives.

Only then can we hope to have an open mind and clearly see how God's hand is behind all of Creation. Were it not for the *yetzer hara*'s pull on a man's thoughts, there would be no heresy, for denial of God is inherently irrational.

Were man to free himself of these bonds, belief would then come easily and naturally, without the prodigious effort and struggle that seem so commonplace for many.

Only a drunkard would imagine that life's purpose is nothing more than the pursuit of more and more liquor. Yet, that is precisely what he thinks, due to his enslavement to alcohol. Were he to be cured of his addiction, though, he would immediately realize how great was his error.

Similarly, true rational thought would lead one to recognize that his true purpose is to advance the goals of the One Who created him. Having acknowledged that Creation was purposeful and that God must therefore have certain expectations of man, it would follow logically that He must have made available to us a way of knowing what it is that He wants.

This would seem to be an extremely compelling argument for *Torah min HaShamayim*, that Torah is from Heaven.

All of us, from the most naive and unschooled to the most sophisticated and highly educated, are commanded to believe in God. It would therefore follow that the process of achieving faith would not be dependent upon highly complex arguments or exposure to a unique, extraordinary experience of the spirit.

Rather, it is accessible to all — but only to those who allow themselves to be receptive. And, that can occur only if someone truly wishes to know — and is willing to accept — certain simple truths.

And that is the lesson that is learned from the Torah's inclusion of the episode described in our verse.

Were it left to our own imagination, we might have thought that

Moses' "seeing" of Hashem must have been preceded by profound analysis, exhaustive questioning, and subtleties of nuance that are beyond the capabilities of mere mortals like ourselves. We might have thought that only a Man of G-d, like Moses, could possibly grasp these great truths.

Of course, Moses was the greatest prophet and, obviously, he did indeed attain levels of intellectual and spiritual insight that are beyond anything we could possibly imagine.

However, what we see here is that Hashem reveals Himself in the wake of Moses' having made a very simple observation and having posed a very unsophisticated question.

This was a question that any man could have asked. It followed an observation that any man could have made.

And that is precisely why it is here.

To show us that these truths are really quite simple.

* If we would only open up our eyes and be receptive to what is right here before us.

A further thought, also brought to mind by the question asked by Moses:

The nations of the world often consider the continued existence of the Jewish people to be a thorn in their sides. Similarly, our situation might be considered analogous to that of a bush on fire.

Our enemies have repeatedly sought to annihilate us, to eradicate us from this world. Our brothers and sisters throughout history have literally been set afire, in the course of the Spanish Inquisition, during pogroms, and in concentration camps. Yet, the Jewish people have continued to flourish.

Meanwhile, great empires have come and gone. And we are still here.

Our continued existence and national resurgence in the Land of Israel represent an astounding, living miracle, testimony to the hand of God.

It is a miracle that even the nations could not fail to acknowledge.

41 Yet, sadly, we see that many of our own brethren have somehow failed to take notice. They seem to not be following the ways of the Living God and appear to be quite distant from Torah.

It is not that they have openly and willingly rejected the Torah. How could they? They don't even know what it is. Without benefit of a Jewish education, and positive exposure in the home and community to Jews who are living a pure, Torah lifestyle, how could they even know what it is that they are missing?

For that lack of knowledge, they can hardly be held accountable. Still, though, we have to wonder. And to dream.

~ If only they would ask the question whose answer seems so obvious. A question that does not demand any great level of prior knowledge — and which could bring them to see certain simple truths:

How is it that the bush has not been consumed?

How is it that the Jewish people are still alive?

What could possibly account for this astounding phenomenon?

ו得起ר שכל הסיבה שנגלה אליו ד' בסנה בוער, הוא כדי לעשות
את משה קודם שיקרא אליו, לכך עשה מראה נסי כזה שיעורו
את משה לגש אל המראה הנורא זהה, ועל ידי שניגש זכה לגילוי ד'.